

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRĄ

2018-09-24 Nr. 4D-2018/1-824
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2018-06-28 gavo X (toliau citatose ir tekste vadinama – Pareiškėjas) 2018-06-26 skundą dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (toliau citatose ir tekste vadinama – Centras) pareigūnų galimo biurokratizmo, nagrinėjant jo 2018-05-15 prašymą (toliau citatose ir tekste vadinama – Prašymas).

2. Pareiškėjas skunde (adresuotame Seimo kontrolieriui ir Centrai; toliau vadinama – Skundas) nurodo:

2.1. „Kreipiausi į Centrą 2018-05-15 su Prašymu pakeisti istorinę išvadą dėl A veiklos, [duomenys neskelbiami] (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Pareiškėjas šiuo skundu atkreipė Centro dėmesį į tai, jog Centras pažymoje apie A veiklą nurodė, kad Centro „istorikai visapusiškai išnagrinėjo A veiklą Antrojo pasaulinio karo metais“, kad „Vyriausybės 2007-08-22 nutarimo Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ [toliau citatose ir tekste vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės] 34 punktas nustato, kad „Asmenų prašymai [...] turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo užregistravimo institucijoje“. Prašymų nagrinėjimo taisyklių 35 punktas nustato, kad „Jeigu asmens prašymo nagrinėjimas susijęs su [...] kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų [...], institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Pratęsus Prašymų nagrinėjimo taisyklių 34 punkte nustatytą terminą, institucija nedelsdama išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratesimo priežastis“.

Centras 2018-05-28 raštu Nr. 14R-45 (toliau citatose ir tekste vadinama – Atsakymas) informavo, kad negali „išsamiai atsakyti į Prašyme nurodytus klausimus per įstatyme nustatytą 20 d. terminą“, į Prašymą „atsakyti galėsime pagal įstatyme numatytus protingumo principus, t. y. atlikę išsamius istorinius tyrimus ir vertinimus“.

Pareiškėjo nuomone, atsižvelgus į pirmiau nurodytas aplinkybes, „papildomas terminas iš naujo nagrinėti Centrai ir taip žinomus dokumentus ir šaltinius nėra būtinas“, Prašymų nagrinėjimo taisyklės nenumato jokių „protingumo terminų“;

2.2. „[...] reikalauju pateikti teisės aktų reikalavimus atitinkantį išsamų atsakymą dėl mano reikalavimo pakeisti istorinę išvadą dėl A veiklos.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

3. Seimo kontrolierius išnagrinėjęs ankstesnį Pareiškėjo skundą dėl Centro veiksmų (neveikimo) 2018-02-02 pažymoje Nr. 4D-2017/1-1558 (toliau vadinama – Pažyma):

3.1. konstatavo, kad „*Centras, nagrinėdamas [Pareiškėjo] prašymą, nesilaikė įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių asmenų prašymų nagrinėjimo tvarką, principų ir kitų reikalavimų, neužtikrino Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio nuostatos, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kartu ir Pareiškėjo teisės į gerą viešąjį administravimą, tinkamo įgyvendinimo*“;

3.2. atkreipė Centro generalinės direktorės Teresės Birutės Burauskaitės (toliau vadinama – Vadovė) dėmesį į tai, kad „*2016–2018 metais Seimo kontrolierius išnaginėjo 4 skundus dėl Centro veiklos, nustatė asmenų prašymų nagrinėjimo tvarkos pažeidimus* (Nr. 4D-2015/1-1618, Nr. 4D-2016/1-750, Nr. 4D-2017/1-1471 ir Nr. 4D-2017/1-1558), *konstatavo, kad Centro vadovų ir darbuotojų požiūris į Centro funkcijos – teikti asmenims informaciją – vykdymą, valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklių reikalavimų laikymąsi, vidaus administravimo organizavimą nelaikytinas tinkamu konstitucinio valdžios įstaigos tarnavimo žmonėms principo įgyvendinimu* (2016-02-25 pažyma Nr. 4D-2015/1-1618); kartotinau konstatavo, kad Centras pavėluotai pateikė atsakymą į asmens kreipimąsi, nepagrįstai nepateikė atsakymo į kitą asmens kreipimąsi, ir pan., rekomendavo Centrai „*imtis teisinių bei organizacinių priemonių, kad ateityje būtų užtikrinamas tinkamas visų asmenų prašymų nagrinėjimas ir atsakymai pareiškėjams būtų teikiami laiku*“, tačiau Centras neinformavo Seimo kontrolieriaus apie šios rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus (2016-08-24 pažyma Nr. 4D-2016/1-750)“ ir kt.

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytas aplinkybes, susijusias su asmenų skundų dėl Centro veiklos nagrinėjimo rezultatais, bei į šio skundo tyrimo rezultatus, buvo konstatuota, kad „*Centro veikloje, nagrinėjant asmenų prašymus, išvegtini teisės aktų reikalavimų netinkamo vykdymo sistemiškumo požymiai*, todėl, Seimo kontrolieriaus nuomone, papildomai būtų tikslinga organizuoti Centro veiklos, nagrinėjant asmenų prašymus, skundus, aptarimą, dalyvaujant Seimo kontrolieriui, Vadovei ir kitiems atsakingiems Centro ir Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams“;

3.3. be kita ko, rekomendavo Vadovei informuoti Seimo kontrolierių, kokių „*teisinių bei organizacinių priemonių Centras ėmėsi, kad ateityje būtų užtikrinamas tinkamas visų asmenų prašymų nagrinėjimas ir atsakymai pareiškėjams būtų teikiami laiku*“.

4. Vadovė informavo Seimo kontrolierių, kad ji „*2017-12-16 įsakymu Nr. IV-121 (Įsakymas) patvirtino Centro vidaus dokumentą „Pažymą apie priimtus dokumentus*“, kurią privalo pildyti prašymus gavę darbuotojai (pažymos tikslas – griežtesnė prašymų–atsakymų kontrolė)“, kad Centro taryba svarstė su asmenų prašymų nagrinėjimu susijusias problemas (pvz., Centro 2018-02-27, 2018-03-27 tarybos posėdžiai), tačiau nepagrįstai nenurodė, kokiomis priemonėmis numatoma pasiekti efektyvesnio asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo, pažymėdama, kad „*atsakymų į tokias ar panašias globalias istorines problemas negalima vertinti kaip paprastos informacijos, susijusios su kasdieninėmis žmogaus problemomis*“, nepateikdama pasiūlymų, kaip kitaip ir koku teisiniu pagrindu tokie atsakymai galėtų būti vertinami, ir kt.

Seimo kontrolierius, įvertinęs Centro pateiktą papildomą informaciją apie prašymų, skundų nagrinėjimą (vadovaujantis administracinės procedūros tvarka bei Prašymų nagrinėjimo taisyklėmis) šioje institucijoje, kartotinau konstatavo, kad „*sistemiškai, Centras demonstruoja nepagarbą pareiškėjams, konstituciniam valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms, įstatymo viršenybės bei kitiems gero viešojo administravimo principams*“.

Seimo kontrolierius kartotinau kreipėsi į Centrą, prašydamas pateikti informaciją Seimo kontrolieriui neatsakytais klausimais, paaiškinti, kokiomis priemonėmis numatoma pasiekti efektyvesnio asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo, pateikti siūlymus, kaip kitaip, pagal šiuo metu galiojančią teisinę reglamentavimą, galėtų būti vertinami „*atsakymai į [...] globalias istorines problemas*“, kokius teisės aktus Centras siūlytų keisti ir kaip, išsamiai paaiškinti, kokius pagal pareiškėjų kreipimusis Seimo kontrolieriaus nustatytus Centro veiklos trūkumus, nagrinėjant asmenų prašymus, skundus, Centras laiko „*formalaus pobūdžio*“, ir kt.

Centras 2018-03-30 raštu Nr. 10R-17 pažymėjo, jog „*Pagrindinė atsakymų vėlavimo priežastis yra ta, kad prašymus tiriantys mokslininkai įpratę nagrinėti problemą itin išsamiai ir visapusiškai, naudodami daugybę galimų istorinių šaltinių, tad kartais pagrindinį dėmesį skiria*

atsakymo išsamumui ir kokybei, o ne terminų apibrėžtumui. Darbuotojų nurodomi vėlavimo motyvai dažniausiai būna šie: - pareiškėjui svarbiau gauti išsamų ir kokybišką, o ne laike apibrėžtą, bet formalų atsakymą; - su pareiškėju daug kartų bendrauta telefonu ar internetu, jam buvo parodytas deramas dėmesys. Dar viena vėlavimo priežastis – žmogiškasis klaidos faktorius“, Centro tarybos posėdyje, be kita ko, buvo nutarta „patobulinti elektroninę raštų registravimo sistemą, primenančią vykdytojui apie konkretaus rašto atsakymo terminą“.

5. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Augustinas Normantas, atsižvelgęs į asmenų skundų dėl Centro veiklos, nagrinėjant jų prašymus, tyrimo rezultatus, 2018-04-17 organizavo susitikimą su Vadove ir kitais atsakingais Centro darbuotojais (toliau vadinama – Susitikimas). **Susitikimo metu Vadovė išipareigojo imtis priemonių Seimo kontrolieriaus pažymų tyrimo bei Susitikimo metu nustatytiems, aptartiems Centro veiklos, nagrinėjant asmenų prašymus, skundus, trūkumams šalinti.** Susitikimo metu, be kita ko, buvo atkreiptas Vadovės dėmesys į tai, kad:

5.1. Centras dažnai nepagrįstai nemotyvuoja arba netinkamai motyvuoja savo veiksmus (neveikimą), **nepagrindžia Centro nurodomų aplinkybių, paaiškinimų dokumentais bei konkrečiomis teisės aktų nuostatomis;**

5.2. **Centras atsakymų į asmenų prašymus pateikimo teisės aktuose nustatytais prašymų nagrinėjimo terminais nepagrįstai nelaiko asmenų teisės į gerą viešąjį administravimą pažeidimu, negerbia viešojo administravimo įstatymo viršenybės principo reikalavimų** (susidaro įspūdis, kad teisės aktų reikalavimai Centrai netaikomi, t. y., Centras, nepaisydamas teisės aktuose nustatytos prašymų (skundų) nagrinėjimo tvarkos, pats nusprendžia, kas yra deramas dėmesys pareiškėjui, koku būdu jam gali būti pateiktas atsakymas į rašytinį prašymą (galimi pokalbiai, informacijos teikimas pagal rašytinį prašymą telefonu ir pan.), į prašymus galimai ne visada atsakoma nustatyta tvarka, t. y., tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas, arba tokiu būdu, kuris buvo nurodytas prašyme, ir pan.), Centras, atsakydamas į Seimo kontrolieriaus prašymą „pateikti siūlymus, kaip kitaip, pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą, galėtų būti vertinami „atsakymai į [...] globalias istorines problemas“, „kokių teisės aktus siūlytumėte keisti ir kaip“, nepagrįstai pažymėjo, kad, „Centro nuomone, **LR teisės aktuose** [nenurodė, kuriais konkrečiais teisės aktais remiasi] **numatyti protingumo kriterijai** suteikia galimybę atsakymus į globalias istorines problemas vertinti kitaip nei paprastą informaciją, susijusią su kasdienėmis problemomis“ (**Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme protingumo principo viešojo administravimo veikloje nenustatytas ir pabrėžiamas būtinumas įgyvendinti įstatymo viršenybės, išsamumo ir kitų principų reikalavimus**).

Seimo kontrolierius, darydamas išvadą, kad Centras „ir vėl kartotinai, t. y., sistemiškai, demonstruoja nepagarbą pareiškėjams, konstituciniam valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms, įstatymo viršenybės bei kitiems gero viešojo administravimo principams“, **vertino Centro požiūrį į teisės aktų reikalavimų laikymąsi nagrinėjant asmenų prašymus**, Centro išsakytą poziciją, kad, pareiškėjų (kurių netenkina Centro atsakymai) skundus Seimo kontrolieriui pripažinus pagrįstais, jie ir toliau Centro laikomi skundais tik „dėl neva blogo Centro darbo“, Centro atsakymai „yra skundžiami Seimo kontrolieriui motyvuojant *formalaus pobūdžio netikslumais*“ ir pan. Be to, **kritiškai vertintini Centro paaiškinimai dėl prašymų nagrinėjimo terminų nesilaikymo priešasčių pagrįstumo (šio rašto 4 paragrafas), ne teisės aktų, o „protingumo kriterijų“ reikalavimų taikymo nagrinėjant asmenų prašymus**, teisės aktų reikalavimų dėl Seimo kontrolieriaus pažymų skelbimo Centro interneto svetainėje nesilaikymas (neinformavimas visuomenės apie nustatytus Centro veiklos trūkumus) ir kt.;

5.3. **Vadovei būtų tikslinga apsvaistyti galimybę tobulinti asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo Centre vidaus kontrolės sistemą, pvz., į ją įtraukiant Centro darbuotoją, turintį teisinį išsilavinimą;**

5.4. vadovaujantis Prašymų nagrinėjimo taisyklėmis, „44. Institucija privalo kasmet atlikti asmenų aptarnavimo kokybės vertinimą pagal anoniminių asmenų apklausų rezultatus arba pasirinktus objektyvaus pobūdžio kriterijus“ (Susitikimo metu buvo nustatyta, kad **Centras kasmet**

neatlieka asmenų aptarnavimo kokybės vertinimo pagal anoniminių asmenų apklausų rezultatus arba pasirinktus objektyvaus pobūdžio kriterijus) ir kt.

6. Seimo kontrolierius, atsižvelgęs į pirmiau nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Centrą, prašydamas informuoti: apie Skundo išnagrinėjimą VAI nustatyta administracinės procedūros tvarka ir terminais, apie informacijos dėl priimto administracinės procedūros sprendimo pateikimą Pareiškėjui (Seimo kontrolieriui pateikti atsakymo Pareiškėjui kopiją), kadangi Skunde skundžiami konkretūs Centro darbuotojų, rengusių, vizavusių ir pasirašiusių Centro 2018-05-28 raštą Nr. 14R-45, veiksmai (neveikimas), jiems galimai nesilaikant Prašymų nagrinėjimo taisyklių reikalavimų; apie Prašymo išnagrinėjimą teisės aktuose nustatyta tvarka, atsakymo, atitinkančio VAI ir Prašymų nagrinėjimo taisyklių reikalavimus, pateikimą Pareiškėjui (Seimo kontrolieriui pateikti atsakymo Pareiškėjui kopiją); pateikti paaiškinimus, susijusius Skunde nurodytomis aplinkybėmis: kokiu konkrečiu teisiniu pagrindu galimai buvo nesilaikyta Prašymų nagrinėjimo taisyklių reikalavimų dėl prašymų nagrinėjimo termino bei dėl jo pratęsimo tvarkos, kokiam konkrečiame įstatyme yra nurodyta, kad Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nustatyti prašymų nagrinėjimo terminai gali būti keičiami vadovaujantis protingumo principu, kad viešojo administravimo institucija gali nesilaikyti teisės aktų reikalavimų ir tiesiogiai taikyti protingumo principą; ar Atsakyme yra nurodytos konkrečios faktinės aplinkybės ir konkrečios teisės aktų nuostatos, kuriomis remiantis šiuo raštu galimai pranešta Pareiškėjui, kad Prašymas nebus išnagrinėtas per Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nustatytą 20 darbo dienų terminą, kiek darbo dienų yra pratęsiamas terminas; ar iš tiesų, kaip nurodo Pareiškėjas, Centro pažymoje apie A veiklą nurodyta, kad Centro „istorikai visapusiškai išnagrinėjo A veiklą Antrojo pasaulinio karo metais“; kokius konkrečius papildomus, išsamius tyrimus ir vertinimus dėl Prašymo atliko Centro darbuotojai; pateikti informaciją: kada bus patobulinta Centro elektroninė raštų registravimo sistema, „primenanti vykdytojų apie konkretaš rašto atsakymo terminą“; kokių priemonių Centras ėmėsi, kad Centras kiekvienais metais atliktų asmenų aptarnavimo kokybės vertinimą; kokių priemonių buvo imtasi dėl asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo vidaus kontrolės sistemos tobulinimo (pvz., į ją įtraukiant Centro darbuotoją, turintį teisinį išsilavinimą, ir kt.); jeigu nesiimta – nurodyti priežastis, ir kt.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

7. Iš Vadovės Seimo kontrolieriui 2018-08-20 raštu Nr. 10R-33) pateiktos informacijos, paaiškinimų nustatyta:

7.1. Prašyme (2018-05-17 registracijos Centre Nr. 5R-47, Vadovės rezoliucija dėl atsakymo parengimo pateikta 2018-05-16) nurodyta:

„[...] Vadovavausi Jūsų 2017-04-10 rašte Nr. 14R-32 pateikta rekomendacija ir atlikau nepriklausomą archyvinių dokumentų tyrimą. [...]. 1) Kodėl jūs nesate paskelbę ir ištyrę A atsiminimų ir originalių dokumentų? [...]. 8) Kurie Centro literatūros šaltiniai liudija, kad holokausto sąvoka ir įvykiai yra aiškinami sutinkamai su tarptautiniais teisės aktais? [...] prašau inicijuoti A išvados PAKEITIMĄ!“ (iš viso 10 psl.);

7.2. Atsakyme (parengė Centro vyresnysis specialistas Dalius Egidijus Stancikas, pasirašė Vadovė) pažymėta (atsakoma į 2018-05-15 Prašymą):

„Pranešame, kad 2018-05-17 gavome Jūsų raštą „Užklausa dėl A melo“. Kadangi šioje 9 psl. užklausoje yra pateikiama daug kontraversiškų istorinių vertinimų ir nevienareikšmių klausimų, į juos ***negalime išsamiai atsakyti per Viešojo administravimo įstatyme numatytą 20 darbo dienų terminą. Atsakyti galėsime pagal įstatyme numatytus protingumo principus***, t. y. atlikę išsamius istorinius tyrimus ir jų vertinimus“;

7.3. Centras „2018-06-28 [...] gavo 2018-06-26 Skundą, kuriame skundžiamasi, kad per 20 darbo dienų Centras nepateikė išsamaus atsakymo į jo Prašymą [...]“.

„Centras kitą dieną nuo skundo gavimo išnagrinėjo Skundą ir tą pačią dieną, t. y. 2018-06-29, raštu Nr. 14R-49 [toliau citatose ir tekste vadinama – Atsakymas-2; raštą pasirašė

Vadovės pavaduotojas ūkio reikalams, laikinai vykdamas generalinio direktoriaus funkcijas] pranešė Pareiškėjui, kad išsamų atsakymą į jo Prašymą pateiks iki liepos 10 d., t. y. per 12 darbo dienų“ (Atsakyme-2 nurodyta: „[...] Negalime sutikti su Skunde išsakytu teiginiu, neva Centrai nėra reikalingas papildomas terminas atsakant į Jūsų daugybę klausimų bei reikalaujant pakeisti istorinę išvadą dėl A veiklos. Istorinė išvada dėl A veiklos buvo paremta daugybę metų vykdytais moksliniais tyrimais, o savo Prašyme, be jau žinomų istorinių šaltinių, Jūs reikalaujate įvertinti publicistinius straipsnius ar viešai pareikštas dabartinio laikotarpio nuomones, užduodate dešimtis įvairaus pobūdžio klausimų ir reikalaujate, atsižvelgiant į juos, pakeisti istorinę išvadą. Atsiprašome, kad nespėjome išsamiai atsakyti į Prašymą per numatytą [...] terminą, nes, be jau minėtų priežasčių, istorikai, daug metų tiriantys šią temą ir ruošę išvadą apie A, buvo išėję kasmetinių atostogų. Išsamų atsakymą į Prašymą pateiksime iki liepos 10 dienos“;

7.4. Centro teigimu, „Kaip ir Atsakyme, taip ir Atsakyme-2, buvo nurodytos konkrečios priežastys, kodėl į Prašymą negalės atsakyti per 20 darbo dienų: a) Prašymas yra didelės apimties (9 psl.), iškelta daugybė sudėtingų, istoriškai nevienareikšmiai traktuojamų klausimų, cituojamos įvairiausios nuomonės; b) Prašyme, be jau Centrai žinomų istorinių šaltinių, Pareiškėjas reikalauja įvertinti papildomus šaltinius, šių laikų publicistinius straipsnius ar viešai pareikštas nuomones; c) Pareiškėjas reikalauja pakeisti Centro išvadą dėl A veiklos; 2018-06-29 Centras Atsakymą-2 į Skundą išsiuntė ir Seimo kontrolieriui“;

7.5. „Į Prašymą Centras [Vadovė] atsakė 2018-07-11 raštu Nr. 14R-51 [Prašymo, į kurį atsakoma, data – 2018-05-17; toliau citatose ir tekste vadinama – Atsakymas-3], t. y. per 38 darbo dienas, ir nepažeidė Prašymų nagrinėjimo taisyklių 26 punkte numatyto galimo 40 darbo dienų termino nuo prašymo gavimo dienos“. Atsakyme-3 nurodyta (11 psl.): „Atsakome į Jūsų klausimus, užduotus Prašyme. 1. Kodėl jūs nesate paskelbę ir ištyrę A atsiminimų ir originalių dokumentų? Jūsų minimas A atsiminimų rankraštis [...] yra saugomas ir visiems prieinamas Vilniaus universiteto bibliotekoje [...]. 8. Kurie Centro literatūros šaltiniai liudija, kad holokausto sąvoka ir įvykiai yra aiškinami sutinkamai su tarptautiniais teisės aktais ir kt.? Į šį klausimą jau atsakinėjome 2018-02-26 Centro atsakyme Nr. 55R-21 [...]. Viliamės, kad Jums čia pateikti išsamūs ir istorine metodika paremti atsakymai įtikins Jus, kad nėra mokslinio pagrindo keisti Centro išvados apie A“;

7.6. „Nesutinkame su Skundu, kad atsakydamas Pareiškėjui į jo Prašymą Centras nesilaikė Prašymų nagrinėjimo taisyklių, dėl šių priežasčių: 1) Prašymų nagrinėjimo taisyklių 26 punktas teigia: [...]“ (žr., pažymos 9.2.4 papunktį); „2) Centras pasinaudojo Prašymų nagrinėjimo taisyklių 26 punkte numatyta galimybe „kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų“, dėl šių aplinkybių: a) Prašymas yra didelės apimties (9 psl.) ir apima itin sudėtingą dviejų okupacijų ir Antrojo pasaulinio karo istorinę laikotarpį; b) Pareiškėjo dėstomoje medžiagoje yra 119 įvairaus pobūdžio klausimų, paminėta virš 60 rašytinių šaltinių ir veikėjų nuomonių, kuriuos Centras turi įvertinti istorinių tyrimų metodologijos ir istoriografijos prieigų požiūriu; c) Pareiškėjo svarbiausias reikalavimas yra ne atsakymai, bet jo teikiamos medžiagos įvertinimas ir ankstesnės Centro išvados apie A pakeitimas; d) tiriamas asmuo yra [duomenys neskelbiami]; e) Prašyme Pareiškėjas prašo įvertinti ne tik vieno asmens veiklą, bet kelia tokio sudėtingumo klausimus, kaip Holokausto genezės teorija, ir nori, kad Centras įvertintų jo peršamą nuomonę, neva Holokausto iniciatoriai buvo ne naciai, o lietuviai; h) Pareiškėjas jau yra skundęs Seimo kontrolieriui Centro atsakymą dėl A ir Seimo kontrolierius patenkino jo skundą, motyvuodamas neišsamiais atsakymais ir nepagarba Pareiškėjui; i) 2018-04-17 Susitikime buvo kalbėta apie galimybę pratęsti terminą atsakymams, susijusiems su panašiais svarbiais istoriniais tyrimais; 3) Prašymų nagrinėjimo taisyklių 26 punkte nurodoma, kad, „Pratęsus Taisyklių 25 punkte nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą, institucija [...] išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis“. Tas ir buvo padaryta net du kartus: Atsakyme Pareiškėjui (t. y. praėjus tik 7 darbo dienoms) ir Atsakyme-2, gavus Skundą. Abiem atvejais buvo nurodytos aplinkybės, dėl kurių pratęstas terminas. 4) Prašymų nagrinėjimo taisyklių 25 ir 26 punktuose reikalaujama atsakyti į skundą per 20 darbo dienų, o atskirais atvejais – per 40 darbo dienų nuo pareiškimo gavimo. Prašymų nagrinėjimo taisyklių 3 str. nurodoma, kad „Taisyklėse nustatytų terminų eiga skaičiuojama Lietuvos Respublikos civilinio kodekso [toliau citatose ir

tekste vadinama – CK] nustatyta tvarka“. Todėl Centro atsakyme ir paminėti CK 1.5 straipsnyje nurodyti protingumo principai: „1. Civilinių teisinių santykių subjektai, įgyvendindami savo teises bei atlikdami pareigas, privalo veikti pagal teisingumo, protingumo ir sąžiningumo reikalavimus“. Atsakyme Pareiškėjui Centras tiesiogiai netaikė protingumo principų, o turėjo omeny, kad Prašymų nagrinėjimo taisyklių terminai nustatyti vadovaujantis CK nurodomais „protingumo principais“, pagal kuriuos tam tikrais atvejais Prašymų nagrinėjimo taisyklėse leidžiama pratęsti atsakymo terminą nuo 20 darbo dienų iki 40 darbo dienų. Taigi „protingumo principas“ buvo paminėtas kaip dar viena papildoma aplinkybė terminui pratęsti“. Centras, remdamasis protingumo principu, logiškai manė, kad istorinius tyrimus užsakinėjantis Pareiškėjas gerai suvokia, jog jo pateiktos medžiagos visapusiškas tyrimas ir išsamus atsakymas yra ilgai trunkantis procesas. Pagrindą tokiam manymui suteikia ir 2018-06-18 Centrai Pareiškėjo atsiųstas panašaus sudėtingumo tyrimas apie B, kuriame Pareiškėjas rašo: „B man ištyrė VGTU Filosofijos ir kultūros studijų katedros lektorius A. K. (600 valandų) ir E. B. (250 valandų). Man nufotografavo ir peržiūrėjo daugiau kaip 20.000 puslapių skelbtinų dokumentų“. Pareiškėjas Prašyme mini, kad tas pats asmuo atliko ir tyrimą dėl A: „Kreipiausi į Vilniaus Gedimino technikos universiteto lektorių A. K. (...) Istorinio tyrimo metu nustatėme (...)“. Todėl apeliavimas į ilgesnius Prašymo įvertinimo terminus remiantis protingumo kriterijais nerodo nepagarbos Pareiškėjui, jis turėtų būti suprantamas tyrėjams, tiek valandų praleidusiems prie tyrimų. Atkreiptinas dėmesys, kad 2017 metais pats Pareiškėjas dėl neva Centro atsakymų neišsamumo jau skundėsi Seimo kontrolieriui, tad akivaizdu, jog jam buvo svarbu Centro atsakymų ir vertinimų kokybė. 5) 2018-06-29 Centras, atsakydamas į Skundą, jau galėjo nurodyti ir nurodė konkrečią datą, kada bus atsakyta į Prašymą. Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas į Prašymą Atsakymą gavo 2 dienomis anksčiau, nei leidžia Prašymų nagrinėjimo taisyklės. Ši aplinkybė bei atsakymų išsamumas (Centras Pareiškėjui pateikė 11 psl. atsakymą), naudotų šaltinių gausa rodo, kad Centras pagarbiai žiūrėjo į Pareiškėją ir tinkamai pritaikė Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nurodytą terminą“;

7.7. „Centro Atsakyme Pareiškėjui buvo nurodytos aplinkybės, dėl kurių Prašymas nebus išnagrinėtas per 20 darbo dienų. Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nereikalaujama pratęsiant terminą nurodyti, kiek darbo dienų terminas pratęsiamas. Prašymų nagrinėjimo taisyklėse reikalaujama pratęsiant terminą nurodyti priežastis ir atsakyti ne ilgiau kaip per 40 darbo dienų nuo pareiškimo gavimo dienos. Tas ir buvo padaryta: buvo nurodytos priežastys ir atsakyta per 37 darbo dienas“;

7.8. „Iš tiesų 2017-04-04 Centro pažymoje apie A veiklą rašoma, kad Centro istorikai visapusiškai išnagrinėjo A veiklą Antrojo pasaulinio karo metais. Tačiau „visapusiškai“ nereiškia „visaapimančiai“. Istorinis tyrimas iš esmės nebūna baigtinis, juolab tokio sudėtingo periodo, apimančio dvi okupacijas, Antrąjį pasaulinį karą, nes šį periodą sudaro tūkstančiai šaltinių įvairių šalių archyvuose ir daugybė liudininkų. Centro pažymoje „visapusiškumo“ principas pabrėžtas todėl, kad tiriant buvo girdimos labai skirtingos įvairiapusės nuomonės, išnagrinėti įvairių pusių pateikiami argumentai, taip pat pažymint, kad A veiklos tyrimas vyko pagal istorinių tyrimų metodologiją, reikalaujančią istorinio šaltinio tyrimą sieti su jo išorine ir vidine kritine analize, o ne vienpusiškai darant išvadas“;

7.9. „Centro Atsakyme Pareiškėjui minimi reikalingi atlikti „išsamūs istoriniai tyrimai ir jų vertinimai“ yra susiję ne su naujais Centro tyrimais, o su Centrai pateiktais Pareiškėjo „istoriniais tyrimais“ ir vertinimais. Pareiškėjas Prašyme ne kartą mini šiuos savo tyrimus: „(...) atlikau nepriklausomą archyvinių dokumentų tyrimą. (...) Istorinio tyrimo metu mes nustatėme, kad Centro rengiamose oficialiose išvadose daug kas nutylėta“ (1 psl.), arba: „Vertinant aptartus istorinio tyrimo rezultatus, manau, kad 2015 m. Centro parengta pažyma dėl A veiklos antrojo pasaulinio karo metais“ pažeidžia viešojo administravimo objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia ir skaidrumo principus“ (10 psl.), ir t. t. Pareiškėjas Prašyme reikalauja vertinti žymiai platesnius procesus, nesusijusius su A veikla, pvz., Holokausto genezę – Pareiškėjas savo tyrime bando įrodyti, kad Holokausto sumanytojai buvo ne naciai, o lietuviai [duomenys neskelbiami] ir pan.

Istorinių tyrimų metodologija reikalauja Pareiškėjo nurodytų istorinių šaltinių tyrimą sieti su jo išorine ir vidine kritine analize. Pagal išorinę kritiką privalu kruopščiai iširti ir įvertinti, kas yra tikrasis istorinio šaltinio rengėjas, kokiomis aplinkybėmis šaltinis buvo rengiamas, kokiais

informacijos šaltiniais rėmėsi šaltinio kūrėjas. Vidinė šaltinio kritika turi atsakyti į klausimą: ar informacija, kurią pateikia šaltinis, yra patikima. Todėl išsamūs atsakymai, kokių reikalauja Pareiškėjas ir Seimo kontrolierius, apie šį sudėtingą tarpsnį ruošiami remiantis ne keliais straipsniais ar istoriniais šaltiniais, o atsižvelgiant į daugybę įvairių šaltinių, tad tyrimas apima tūkstančius puslapių, ką, beje, nurodo ir pats Pareiškėjas. Atkreiptinas dėmesys, kad per pusantro mėnesio, t. y., nuo gegužės 17 iki liepos 8 dienos, Centrai Pareiškėjas atsiuntė 2 istorinius tyrimus ir vieną paklausimą, kurių bendra puslapių suma yra 93 puslapiai (dėl A 11 psl., dėl B 80 psl., dėl [...] partijos 1 psl.) – į visus Pareiškėjo raštus jau atsakyta: į vieną – per 38 darbo dienas, į antrą – per 20 darbo dienų, į trečią – per 17 darbo dienų.

Pabrėžtina, kad visų šių paklausimų tema yra susijusi su ypatingai sudėtingu, dvi okupacijas apėmusiu, daugybę tragiškų likimų lėmusiu istoriniu periodu, kurio dokumentai išblaškyti po įvairiausių Lietuvos, Latvijos, JAV, Vokietijos, Lenkijos archyvus, šių šaltinių yra tūkstančiai, ne visi jie yra patikimi, nes klastotės buvo naudingos abiem okupacinėms valdžioms, Lietuvoje esantys archyvai okupacijos metu buvo okupantų represinių struktūrų rankose, todėl jų patikimumas turi būti kruopščiai tiriamas, kartais tokie tyrimai užtrunka ir pusmetį. Istorines klastotes savo tyrimuose mini ir pats Pareiškėjas. Tokių geopolitiškai ir istoriškai svarbių tyrimų, kurie vėliau eskaluojami žiniasklaidoje, socialiniuose tinkluose, įvertinimui reikia ne tik atitinkamos kompetencijos, gero minimų šaltinių žinojimo ir nevienkartinio jų patikrinimo, bet ir laiko. Centras gauna daug paklausimų, į kuriuos turi atsakyti pagal teisės aktuose numatytus terminus, taip pat be atsakymų į paklausimus atlieka daug svarbių kitų funkcijų, numatytų Centro įstatyme, todėl negali skirti išskirtinio dėmesio, kurio reikalauja Pareiškėjas“;

7.10. „Centras, vykdydamas Prašymų nagrinėjimo taisyklėse 44 punkte nurodytą kasmetinį asmenų aptarnavimo kokybės vertinimą, 2017 metų vertinimą atliko vasario–kovo mėnesiais pagal objektyvaus vertinimo kriterijus. Apie vertinimo rezultatus Seimo kontrolierius buvo informuotas 2018-03-30 Nr. 10R-10 Centro rašte. 2018 metų vertinimas numatytas 2019 m. pirmą ketvirtį“. „2018-02-27 „buvo organizuotas LGGRT centro tarybos posėdis, kuriame buvo išsamiai nagrinėta atsakymų į piliečių prašymus (skundus) problema bei aptartas šio darbo efektyvinimas“. „Nutarta: visus gautus raštus (prašymus, skundus) atsiųsti į Centro Sekretariatą registravimui. Jei nėra galimybės atsakyti per 20 darbo dienų, pranešti pareiškėjui apie vėluojantį atsakymą nurodant priežastis. Neatliekant užduočių laiku į tai bus atsižvelgta metiniame darbuotojų vertinime“. „2018-03-22 Centro tarybos posėdyje dar kartą buvo nagrinėta atsakymų problema ir nutarta patobulinti elektroninę raštų registravimo sistemą, primenančią vykdytojui apie konkretaus rašto atsakymo terminą.“

„Elektroninė raštų registravimo sistema, primenanti vykdytojui apie konkretaus rašto atsakymo terminą, Centre planuojama įdiegti iki š. m. rugsėjo mėnesio – viešieji pirkimai jau pasibaigę“;

7.11. „Atsakymo terminų problemą 2018-06-13 Centro atstovai iškėlė Seimo Žmogaus teisių komitete, pristatydami Centro metinę ataskaitą. Nutarta prie šio klausimo grįžti Seimo rudens sesijoje.“

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos įstatymai bei kiti teisės aktai

8. Įstatymai

8.1. *Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnis* – „[...] Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

8.2. *Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatyme* (Įstatymas) nustatyta:

8.2.1. *2 straipsnio 1 dalis* – „Centras yra valstybės įstaiga, tirianti visas genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų apraiškas, 1920–1939 m. Vilniaus krašte okupacinio režimo vykdytą politiką bei pasipriešinimo jai procesus, Lietuvos gyventojų persekiojimą okupacijų metais, taip pat ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo okupacijoms procesus, SSRS vykdytą

agresiją ir jos padarinius atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, inicijuojanti genocido organizatorių ir vykdytojų veiksmų teisinį įvertinimą.“

8.2.2. *4 straipsnis* – „Centro uždaviniai – istorinės tiesos ir teisingumo atkūrimas, okupacinių režimų 1939–1990 m. vykdyto Lietuvos gyventojų fizinio bei dvasinio genocido ir pasipriešinimo šiems režimams tyrimas, laisvės kovotojų ir genocido aukų atminimo įamžinimas, okupacijos padarinių teisinio įvertinimo inicijavimas. [...]“

8.2.3. *5 straipsnis* – „Centras, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, atlieka šias funkcijas: 1) vykdo apibrėžtų sričių ir laikotarpių tyrimus: a) formuoja šiuo įstatymu apibrėžtos srities tyrimų valstybinę politiką: [...] b) renka, kaupia, sistemina ir apibendrina medžiagą apie okupacinių režimų įvykdytus nusikaltimus, taip pat apie SSRS vykdytą agresiją ir jos padarinius atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, atskleidžia nusikalstamą totalitarinių režimų esmę, genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų vykdymo sistemą; c) renka, analizuoja ir apibendrina medžiagą apie pasipriešinimo okupaciniams režimams procesus ir dalyvius bei pasipriešinimą SSRS agresijai atkūrus Lietuvos nepriklausomybę; d) skelbia mokslinę, informacinę, analitinę medžiagą, [...] h) fiksuoja genocido ir Lietuvos gyventojų persekiojimo faktus ir represijų vykdytojus, teikia medžiagą apie konkrečius genocido vykdytojus valstybės teisės saugos institucijoms; [...]“

8.2.4. *6 straipsnis* – „1. Centrą sudaro: 1) Genocido ir rezistencijos tyrimo departamentas; [...]. 2. Centro padaliniai atlieka šiame įstatyme nurodytas funkcijas ir glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje, naudodamiesi kituose padaliniuose sukaupta medžiaga. 3. Centre dirba valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis. 4. Centrai vadovauja generalinis direktorius. Jį Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia Seimas. Centro generalinis direktorius, Centro struktūrinių padalinių vadovai ir jų pavaduotojai sudaro Centro tarybą. Centro tarybos darbui vadovauja Centro generalinis direktorius. [...]. 6. Už savo veiklą Centras atsiskaito Seimui ir Vyriausybei. 7. Centro kompetencija, struktūra ir funkcijos nustatomos Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro nuostatuose. Šiuos nuostatus Vyriausybės teikimu tvirtina Seimas. [...]“

8.3. *Viešojo administravimo įstatyme* (toliau vadinama – VAI) nustatyta:

8.3.1. *3 straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...] 13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.“

8.3.2. *11 straipsnis* – „1. Vidaus administravimo tikslas – užtikrinti, kad viešojo administravimo subjektas galėtų tinkamai atlikti viešojo administravimo funkcijas. 2. Viešojo administravimo įstaigos administracijos struktūrą nustato viešojo administravimo įstaigos vadovas ar viešojo administravimo įstaigos steigėjas, vadovaudamiesi įstatymais ar jų pagrindu priimtais teisės aktais ir atsižvelgdami į nustatytus viešojo administravimo įstaigos tikslus ir uždavinius, strateginius ar metinius veiklos planus ir patvirtintą valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai), pareigybių skaičių. [...]“

8.3.3. *14 straipsnis* – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė. [...]. 3. Skundai dėl viešojo administravimo subjekto veiksmų, neveikimo ar administracinių sprendimų nagrinėjami šio įstatymo trečiajame skirsnyje nustatyta tvarka. [...]“

8.3.4. *19 straipsnis* – „1. Administracinė procedūra – pagal šį įstatymą viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto veiksmis, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą. [...]“

8.3.5. *22 straipsnis* – „1. Administracinę procedūrą pradeda viešojo administravimo subjekto vadovas arba jo įgaliotas pareigūnas ar valstybės tarnautojas arba viešojo administravimo subjekto vadovo sudaryta komisija rašytiniu pavedimu (įsakymu, potvarkiu, rezoliucija) per 3 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos. [...]“

8.3.6. *31 straipsnis* – „Administracinė procedūra turi būti baigta ir administracinės procedūros sprendimas priimtas per 20 darbo dienų nuo jos pradžios. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinė procedūra negali būti baigta, administracinę procedūrą pradėjęs viešojo administravimo subjektas gali ją pratęsti, bet ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie administracinės procedūros termino pratęsimą pranešama raštu arba elektroniniu paštu (kai skundas gautas elektroniniu paštu) ir nurodomos pratęsimo priežastys.“

8.3.7. *34 straipsnis* – „1. Administracinė procedūra baigiama administracinės procedūros sprendimo priėmimu. [...] Asmeniui, kuris kreipėsi dėl administracinės procedūros pradėjimo, per 3 darbo dienas nuo administracinės procedūros sprendimo priėmimo dienos, laikantis asmens duomenų teisinę apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, raštu pateikiama informacija apie priimtą administracinės procedūros sprendimą. [...]“

8.4. *Civiliniame kodekse (CK) nustatyta:*

8.4.1. *1.1 straipsnis* – „1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas reglamentuoja asmenų turtinius santykius ir su šiais santykiais susijusius asmeninius neturtinius santykius, taip pat šeimos santykius. [...]. 2. Turtiniams santykiams, kurie pagrįsti įstatymų nustatytu asmenų pavaldumu valstybės institucijoms ir kurie tiesiogiai atsiranda, kai valstybės institucijos atlieka valdžios funkcijas (realizuojamas pavaldumas) arba įstatymų nustatytas asmenims pareigas valstybei ar jos taiko įstatymų nustatytas administracines ar baudžiamąsias sankcijas, įskaitant valstybės mokesčių, kitų privalomų rinkliavų ar įmokų valstybei ar jos institucijoms, valstybės biudžeto santykius, bei kitokiems santykiams, kuriuos reglamentuoja viešosios teisės normos, šio kodekso normos taikomos tiek, kiek šių santykių nereglamentuoja atitinkami įstatymai, taip pat šio kodekso įsakmiai nurodytais atvejais.“

8.4.2. *1.5 straipsnis* – „1. Civilinių teisinių santykių subjektai, įgyvendindami savo teises bei atlikdami pareigas, privalo veikti pagal teisingumo, protingumo ir sąžiningumo reikalavimus. 2. Kai įstatymai nedraudžia civilinių teisinių santykių subjektams šalių susitarimu nusistatyti tarpusavio teisių ir pareigų, šie subjektai turi vadovautis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais. [...]“

8.4.3. *1.118 straipsnis* – „1. Terminas prasideda rytojaus dieną nuo nulio valandų nulio minučių po tos kalendorinės datos arba to įvykio, kuriais apibrėžta termino pradžia, jeigu įstatymų nenumatyta ko kita. [...]“

8.4.4. *1.121 straipsnis* – „1. Oficialių švenčių ir ne darbo dienos (šeštadieniai ir sekmadieniai) įskaitomos į terminą. 2. Jeigu paskutinė termino diena tenka ne darbo ar oficialios šventės dienai, termino pabaigos diena laikoma po jos einanti darbo diena.“

8.4.5. *1.122 straipsnis* – „1. Jeigu kuriam nors veiksmui atlikti yra nustatytas terminas, tai šis veiksmas turi būti atliktas iki paskutinės termino dienos dvidešimt ketvirtos valandos nulio minučių. Tačiau jeigu veiksmas turi būti atliktas organizacijoje, terminas baigiasi tą valandą, kurią šioje organizacijoje pagal nustatytas taisykles baigiasi darbo laikas. 2. Visi rašytiniai pareiškimai ir pranešimai, įteikti paštu ar telegrafui arba perduoti kitomis ryšio priemonėmis iki paskutinės termino dienos dvidešimt ketvirtos valandos nulio minučių, laikomi atliktais laiku.“

8.5. *Dokumentų ir archyvų įstatyme* nustatyta:

8.5.1. *1 straipsnis* – „1. Šio įstatymo tikslas – sudaryti teisinį pagrindą: 1) dokumentams efektyviai valdyti, kad būtų pagrįstas juridinių asmenų veiklos skaidrumas ir atskaitingumas bei užtikrinami susijusių asmenų teisėti interesai; 2) galimybei priėti prie valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių veiklos dokumentų, kad būtų įgyvendinta piliečių ir kitų asmenų teisė ieškoti, gauti ir skleisti informaciją, taip skatinant šių institucijų, įstaigų ir įmonių veiklos veiksmingumą ir teisėtumą, stiprinant visuomenės pasitikėjimą jomis; [...]“

8.5.2. „2. Šis Įstatymas reglamentuoja valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių, valstybės įgaliotų asmenų, nevalstybinių organizacijų, privačių juridinių asmenų veiklos dokumentų valdymą ir naudojimą, [...]“

8.5.3. *2 straipsnis* – „15. Oficialusis dokumentas – valstybės ar savivaldybės institucijos, įstaigos ar įmonės, valstybės įgalioto asmens sudarytas, patvirtintas ar gautas dokumentas, įtrauktas į apskaitą. [...]“

8.5.4. *10 straipsnis* – „1. Valstybės ar savivaldybės institucijos, įstaigos ar įmonės veiklos dokumentai turi būti efektyviai valdomi ir prieinami jos pačios ir kitų asmenų poreikiams tenkinti, apsaugoti nuo sugadinimo, praradimo, neteisėto naudojimo, pakeitimo, sunaikinimo. Už valstybės ar savivaldybės institucijos, įstaigos ar įmonės dokumentų valdymo organizavimą teisės norminių aktų nustatyta tvarka atsako tos institucijos, įstaigos ar įmonės vadovas ar kitas tos institucijos, įstaigos ar įmonės įgaliotas asmuo (toliau – vadovas). 2. Valstybės ar savivaldybės institucijos, įstaigos ar įmonės vadovas privalo: 1) nustatyti institucijos, įstaigos ar įmonės veiklos dokumentų registrus, kitus apskaitos dokumentus; 2) paskirti už veiklos dokumentų registravimą, tvarkymą, apskaitą, saugojimą ir naikinimą atsakingus asmenis ir nustatyti jų įgaliojimus. [...]“

8.5.5. *11 straipsnis* – „1. Dokumentai turi būti rengiami laikantis teisės norminiuose aktuose atitinkamiems dokumentams nustatytų reikalavimų. 2. Valstybės ar savivaldybių institucijų, įstaigų ar įmonių vykdančios teisės norminių aktų nustatytus įgaliojimus ir veiklą sudaryti ir gauti dokumentai turi būti užregistruoti dokumentų registruose, susisteminti pagal institucijos, įstaigos ar įmonės dokumentacijos planą, sutvarkyti ir įtraukti į apskaitą. [...]. 4. Dokumentų rengimo, tvarkymo ir apskaitos bendruosius reikalavimus nustato Lietuvos vyriausiasis archyvaras.“

8.6. *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme* nustatyta:

8.6.1. *2 straipsnis* – „7. *Vidaus kontrolė* – viešojo juridinio asmens vadovo sukurta visų kontrolės rūšių sistema, kurios dėka siekiama užtikrinti viešojo juridinio asmens veiklos teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, strateginių ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei su visa tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą.“

8.6.2. *3 straipsnis* – „1. Vidaus kontrolės pagrindinis tikslas yra užtikrinti, kad: 1) viešojo juridinio asmens veikla būtų vykdoma įstatymų, kitų teisės aktų nustatyta tvarka pagal strateginius arba kitus veiklos planus, programas bei procedūras; [...]; 4) informacija apie viešojo juridinio asmens finansinę ir kitą veiklą būtų teisinga ir pateikiama teisės aktų nustatyta tvarka. 2. Vidaus kontrolės sistema kiekviename juridiniame asmenyje kuriama ir palaikoma atsižvelgiant į jo veiklos ypatumus, teisės aktus bei kitus dokumentus, reglamentuojančius viešojo juridinio asmens veiklą. 3. Viešojo juridinio asmens vadovas privalo nustatyti vidaus kontrolės procedūras – atsižvelgdamas į vidaus kontrolės tikslą, veiklos riziką, vidaus kontrolės pastovumą bei jos atlikimo sąnaudas, apskaitos ir informacinę sistemą, turto apsaugos būklę ir kitus vidaus kontrolės kriterijus.“

9. Kiti teisės aktai

9.1. *Lietuvos Respublikos Seimo 1997-11-11 nutarimu Nr. VIII-505 patvirtintuose Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro nuostatuose* (toliau vadinama – Nuostatai) reglamentuota:

9.1.1. „2. Centras vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatymu, kitais įstatymais, Respublikos Prezidento dekretais, Seimo ir Vyriausybės nutarimais bei šiais nuostatais.“

9.1.2. „7. Centras turi teisę: 1) gauti iš valstybės institucijų informaciją, kaip įgyvendinami įstatymai bei kiti teisės aktai, susiję su okupacijos padarinių teisiniu įvertinimu; 2) inicijuoti visapusišką genocido ir okupacijos padarinių teisinį įvertinimą, taip pat genocidą ir Lietuvos gyventojų persekiojimą vykdyusių organizacijų bei žinybų pripažinimą nusikalstamomis; 3) bendradarbiauti su valstybės teisėsaugos institucijomis, vykdančiomis tyrimą dėl Lietuvos gyventojų genocido, persekiojimo, genocido vykdytojų, deleguojant konsultantus į darbo grupes, vykdančias tyrimą ir turinčias ikiteisminio tyrimo teisę, gauti informaciją apie tyrimų eigą; 4) būti pareiškėju dėl genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų; [...]; 9) naudotis

visais Lietuvos Respublikos archyvais, gauti visus dokumentus ar jų kopijas apie gyventojų genocidą ir rezistenciją Lietuvoje; 10) dalyvauti tarptautinių organizacijų, tiriančių ir įvertinančių genocido ir rezistencijos procesus, veikloje; [...].“

9.1.3. „11. Centro generalinis direktorius, Centro struktūrinių padalinių vadovai ir jų pavaduotojai sudaro Centro tarybą [...], kurios darbui vadovauja Centro generalinis direktorius.“

9.1.4. „12. Centro generalinis direktorius: 1) leidžia įsakymus, tvirtina padalinių nuostatus, vidaus darbo taisykles ir kitus Centro darbą reglamentuojančius dokumentus, tikrina, kaip jų laikomasi; [...] 9) atsako už Centro veiklą ir lėšų naudojimą. [...].“

9.1.5. „13. Taryba: 1) svarsto Centro veiklos kryptis, programas, aptaria padalinių teminius darbo planus ir veiklos ataskaitas; 2) priima sprendimus, koordinuoja Centro padalinių mokslinį, metodinį ir organizacinį darbą; [...].“

9.2. *Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015-08-26 nutarimu Nr. 93 patvirtintose Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* (Prašymų nagrinėjimo taisyklės) nurodyta:

9.2.1. „3. Taisyklėse nustatytų terminų eiga skaičiuojama Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka.“

9.2.2. „23. Prašymai ir skundai, pateikti tiesiogiai ar gauti vieno langelio asmenų aptarnavimo padalinyje, atsiųsti paštu ar elektroninėmis priemonėmis, turi būti užregistruojami atitinkamame institucijos dokumentų registre, laikantis Lietuvos vyriausiojo archyvaro priimtų teisės aktų, reglamentuojančių dokumentų valdymą, reikalavimų.“

9.2.3. „25. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų.“

9.2.4. „26. Jeigu prašymo nagrinėjimas susijęs su komisijos sudarymu, posėdžio sušaukimu ar kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo institucijoje dienos, institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Pratęsus Taisyklių 25 punkte nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą, institucija per 2 darbo dienas nuo institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens tokio sprendimo priėmimo dienos išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis.“

9.2.5. „35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį: [...] 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.“

9.2.6. „37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos.“

9.3. *Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011-07-04 įsakymu Nr. V-118 patvirtintose Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklėse* (toliau vadinama – DTA taisyklės) nustatyta:

9.3.1. 10.4.1. „1. Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklės [...] nustato valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių, kitų subjektų, įgaliotų atlikti viešojo administravimo funkcijas, [...] oficialiųjų dokumentų tvarkymo, apskaitos ir saugojimo bendruosius reikalavimus. [...].“

9.3.2. „5. Šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos: [...] *Dokumento registravimas* – dokumento įtraukimas į apskaitą, suteikiant jam atskirą numerį ir taip užtikrinant jo oficialumo įrodymą. [...].“

9.3.3. „10. Įstaigos parengti ir gauti su jos veikla susiję dokumentai turi būti užregistruoti. Dokumentai įstaigoje registruojami vieną kartą. Dokumentai registruojami tą dieną, kai jie gaunami, pasirašomi ar patvirtinami.“

9.3.4. „23. Užregistruoti dokumentai perduodami įstaigos vadovui arba įstaigos vadovo nustatyta tvarka – atsakingiems darbuotojams, kurie susipažįsta su dokumentais ir, jei reikia, rašo rezoliucijas ar pavedimus (toliau – rezoliucijos), paskirdami vykdytojus, užduotis ir įvykdymo terminą. Dokumentai perduodami darbuotojams, kuriems pavedama vykdyti užduotis.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarimas, priimtas byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 – „Konstitucinė nuostata, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, konstitucinis atviros visuomenės imperatyvas, konstitucinė valstybės tarnybos samprata suponuoja tai, kad valstybės tarnyba turi būti atvira, prieinama žmonėms, kurių reikalus ji tvarko. Minėta, kad valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, paskirtis, taigi ir valstybės tarnybos paskirtis, – užtikrinti žmogaus teises ir laisves, garantuoti viešąjį interesą. [...].

Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiknaudžiauti jiems nustatytais galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų. Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...]. Konstitucinis Teismas 2004-07-01 nutarime ir 2004-11-05 išvadoje konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kad piliečiai turi teisę [...] apskusti jų sprendimus, garantavus piliečiams galimybę ginti savo teises teisme, peticijos teisę, taip pat teisės aktuose reglamentavus piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt. [...].“

11. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 15 straipsnyje nustatyta, kad vienodą administracinių teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus bei kitus teisės aktus formuoja Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimuose ir nutartyse pateikiamus įstatymų ir kitų teisės aktų taikymo išaiškinimus atsižvelgia valstybės ir kitos institucijos, kiti asmenys, taikydami tuos pačius įstatymus ir kitus teisės aktus.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:

11.1. 2009-12-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1505/2009 – „Viešojoje teisėje veikiantys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007-11-19 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴-1052/2007). Taigi atsakovui negali sukurti savarankiškos, teisės aktu nenumatytos teisės ar pareigos vien kito viešojo administravimo subjekto, vykdančio savo pareigas, kreipimasis“;

11.2. 2012-03-01 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012 – „[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999-05-11, 2004-12-13 nutarimai, 2004-11-05 išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005-05-31 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). VAĮ 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. VAĮ 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiknaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra

saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“;

11.3. 2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013 – „Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (ar kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiama paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje įtvirtinto, atkartojamo ir VAI, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

Tyrimo išvados

12. Apibendrinus skunde nurodytas aplinkybes konstatuotina, jog Pareiškėjas skundžiasi Seimo kontrolieriui tuo, kad Centras, nagrinėdamas Prašymą, pažeidė jo teises viešojo administravimo srityje:

12.1. Atsakymu nepagrįstai pranešta, kad Centras negali „išsamiai atsakyti į Prašyme [su kuriuo Pareiškėjas į Centrą kreipėsi 2018-05-15; pažymos 2.1 punktą] nurodytus klausimus per įstatymo nustatytą 20 d. terminą“ (iki Skundo pateikimo dienos negavo Centro atsakymo į Prašymą), nes „papildomas terminas iš naujo nagrinėti Centrai ir taip žinomus dokumentus ir šaltinius nėra būtinas“, kadangi Centras pažymoje apie A veiklą yra nurodęs, kad Centro „istorikai visapusiškai išnaginėjo A veiklą Antrojo pasaulinio karo metais“;

12.2. nepagrįstai nurodė, kad į Prašymą „atsakyti galėsime pagal įstatyme numatytus protingumo principus, t. y. atlikę išsamius istorinius tyrimus ir vertinimus“, nes Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nenumatyta jokių „protingumo terminų“.

13. Apibendrinus nustatytas bei pirmiau nurodytas aplinkybes (pažymos 1–8 paragrafai) ir atsižvelgus į teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką (pažymos 9–11 paragrafai), konstatuotina:

13.1. vadovaujantis teisiniu reglamentavimu ir teismų praktika:

13.1.1. Įstatymu bei Nuostatais (pažymos 8.2 ir 9.1 punktai) – Centras yra valstybės įstaiga, kuri, siekdama atkurti istorinę tiesą ir teisingumą, formuoja Įstatymu apibrėžtos srities tyrimų (visų genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų apraiškas, Lietuvos gyventojų persekiojimą okupacijų metais, taip pat ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo okupacijoms procesus) valstybinę politiką, inicijuoja genocido organizatorių ir vykdytojų teisinį įvertinimą, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Įstatymu, kitais įstatymais, Seimo ir Vyriausybės nutarimais bei Nuostatais;

13.1.2. Konstitucija, Konstitucinio Teismo ir kitų teismų praktika bei VAI (pažymos 8.1 ir 8.3 punktai, 10 ir 11 paragrafai) – ***Centras turi tik tokius įgalinimus, kurie jam yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, plečiamas Centro kompetencijos aiškinimas yra negalimas***, valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei, Centras saistomos bendrųjų teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo), ***turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves, pats jų nepažeisti, priimant sprendimą dėl Prašymo veikti paisant Konstitucijoje įtvirtinto, atkartojamo ir VAI, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms***;

13.1.3. CK (pažymos 8.4 punktą) – CK reglamentuoja asmenų turtinius santykius ir su šiais santykiais susijusius asmeninius neturtinius santykius, o ne viešojo administravimo teisinius santykius, ***civilinių teisinių santykių subjektai (ne viešojo administravimo subjektai, t. y., ne Centras)***, įgyvendindami savo teises bei atlikdami pareigas, kai įstatymai nedraudžia šalių susitarimu nusistatyti tarpusavio teisių ir pareigų, turi vadovautis protingumo principu (pastebėtina, kad Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nurodyta CK terminų skaičiavimo tvarka apibūrinama CK 1.118, 1.121, 1.122 ir kt. straipsniuose; pažymos 9.2.2 bei 8.4.3–8.4.5 papunkčiai);

13.1.4. VAĮ ir Prašymų nagrinėjimo taisyklėmis (pažymos 8.3 ir 9.2 punktai) – Prašymas turėjo būti išnagrinėtas pagal Centro kompetenciją, atsižvelgus į Prašymo turinį, Atsakymas-3 turėjo būti pateiktas per 20 darbo dienų nuo Prašymo gavimo dienos arba nustatyta tvarka pratęsus jo nagrinėjimo terminą (tuo atveju, jeigu atsakymo į Prašymą pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos, Vadovė turėjo teisę pratęsti šį terminą dar **iki 20 darbo dienų**, pratęsus Prašymo nagrinėjimo terminą, turėjo išsiųsti Pareiškėjui pranešimą raštu (Atsakymą) ir nurodyti Prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis) – per 40 darbo dienų nuo Prašymo gavimo dienos. Be to, įgyvendinant įstatymo viršenybės, išsamumo principų reikalavimus, **Atsakymas ir Atsakymas-3 turėjo būti pagrįsti įstatymais**, į Prašymą turėjo būti atsakyta aiškiai ir argumentuotai, nurodant visas Prašymo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis buvo remtasi vertinant Prašymo turinį;

13.1.5. Dokumentų ir archyvų įstatymu, DTA bei Prašymų nagrinėjimo taisyklėmis (pažymos 8.5, 9.2 ir 9.3 punktai) – Vadovė yra atsakinga už tai, kad Centro veiklos dokumentai būtų efektyviai valdomi, kad būtų pagrįstas Centro veiklos skaidrumas ir atskaitingumas bei užtikrinami susijusių asmenų teisėti interesai, kad būtų įgyvendinta piliečių ir kitų asmenų teisė ieškoti, gauti ir skleisti informaciją, taip skatinant Centro veiklos veiksmingumą ir teisėtumą, stiprinant visuomenės pasitikėjimą juo, **Centro gauti dokumentai būtų užregistruoti tą dieną, kai jie gaunami, tik užregistruoti dokumentai (oficialūs dokumentai) perduodami Vadovei rezoliucijai užrašyti**;

13.2. **nagrinėjamu atveju Centras** skirtingai nurodo Prašymo, į kurį atsakoma, ir Prašymo gavimo Centre datą (pvz., Prašymo, į kurį atsakoma, data: 2018-05-15 – Atsakyme ir 2018-05-17 – Atsakyme-3, Vadovės rezoliucijos Prašyme data – **2018-05-16**, Prašymo registracijos Centre data – **2018-05-17**; Atsakymo tekste nurodyta, kad Centras Prašymą gavo 2018-05-17; pažymos 7.1, 7.2 ir 7.5 punktai), be to, pagal Centro šio tyrimo metu pateiktus duomenis, **Vadovė užrašo rezoliuciją Centro darbuotojams dėl Prašymo viena diena anksčiau, nei Prašymo gavimas Centre buvo užregistruotas (Prašymas buvo oficialiai gautas)**. Taigi, Centras galėjo gauti Prašymą 2018-05-15, kaip tai nurodo Pareiškėjas (pažymos 2.1 punktas). Atsižvelgus į šias aplinkybes laikytina, kad Centras Atsakymą-3 į Prašymą šio tyrimo metu pateikė ne per 38, bet per 40 darbo dienų (t. y., per maksimalų Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nustatytą terminą, ir Centrai gavus Skundą bei informaciją, kad Pareiškėjas apskundė Centro neveikimą Seimo kontrolieriui), Centras pagal Prašymų nagrinėjimo taisyklių reikalavimus Atsakyme nurodė priežastis, dėl kurių Atsakymas-3 negali būti pateiktas per 20 darbo dienų (pažymos 7.2 punktas), **tačiau**:

13.2.1. Centras ir toliau, nagrinėdamas asmenų prašymus, **ignoruoja viešojoje teisėje veikiančius įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo, išsamumo ir kitus principus, nepagrįstai viešojoje teisėje taiko civilinius teisinius santykius reglamentuojančius teisės aktus ir principus, nemotyvuoja sprendimų teisės aktų reikalavimais, nesilaiko Prašymų nagrinėjimo taisyklių reikalavimų**;

1) Atsakyme (pažymos 7.2 punktas) **nepagrįstai, nemotyvuotai (tinkamai nenurodant konkrečių teisės aktų reikalavimų, kuriais grindė savo sprendimą, pvz., Prašymų nagrinėjimo taisyklių 26 punkto nuostatų**; pažymėtina, kad Centro Atsakyme nurodytame VAĮ nenustatyti Prašymų nagrinėjimo terminai) pranešė Pareiškėjui, kad „negalime išsamiai atsakyti per VAĮ numatytą 20 darbo dienų terminą“, **nors turėjo pranešti Pareiškėjui apie priimtą sprendimą dėl Prašymo nagrinėjimo termino pratęsimo, nurodant, iki kada bus pateiktas atsakymas į Prašymą (pratęstas atsakymo pateikimo terminas neturi viršyti Prašymų nagrinėjimo taisyklėse nustatyto 40 darbo dienų termino)**;

2) Atsakyme nepagrįstai nurodė, kad „Atsakyti galėsime pagal įstatyme numatytus protingumo principus“, t. y., **Centro veikloje nepagrįstai rėmėsi protingumo principu**, tam tikrais atvejais taikomu civilinėje teisėje ir nenumatytu viešajame administravime (be to, nenurodė konkrečios teisės akto normos, kurioje tokio principo taikymas Centro veikloje būtų leidžiamas);

13.2.2. **Centras, netinkamai valdydamas dokumentus, jų neužregistruodamas gavimo dieną, neužtikrina Dokumentų ir archyvų įstatymo bei DTA taisyklių reikalavimų dokumentų valdymo klausimais tinkamo įgyvendinimo, taigi, kartu ir Centro veiklos skaidrumo, teisėtumo,**

sudaro prielaidas pažeisti suinteresuotų asmenų teisėtus interesus, silpnina visuomenės pasitikėjimą Centro veikla (pažymos 13.2 punktą).

14. Apibendrinus pirmiau nurodytas išvadas, konstatuotina, kad Centras, nagrinėdamas Prašymą, nesilaikė įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, neužtikrino Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio nuostatos, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kartu ir Pareiškėjo teisės į gerą viešąjį administravimą, tinkamo įgyvendinimo.

Taigi, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalimi, darytina išvada, kad Pareiškėjo skundas dėl Centro pareigūnų veiklos (neveikimo) *pripažintinas pagrįstu*.

15. Be to, Seimo kontrolierius pažymi:

15.1. vadovaujantis VAI, Atsakymas-2 (į Skundą; turinys – pažymos 2 paragrafe) turėjo būti pagrįstas įstatymais, jame turėjo būti aiškiai ir argumentuotai nurodytos visos Skundo nagrinėjimui įtakos turėjusios aplinkybės ir konkrečios teisės aktų nuostatos, kuriomis buvo remtasi vertinant Skundo turinį. Nagrinėjamu atveju Centras:

15.1.1. šio tyrimo metu atsakydamas Pareiškėjui į Skundą dėl to, kad Centras pažeidžia jo teisėtus interesus gauti atsakymą į Prašymą per 20 darbo dienų (Atsakymas-2; pažymos 12 paragrafas ir 7.3 punktą), ir teikdamas informaciją Seimo kontrolieriui (pažymos 7 paragrafas) nepateikė duomenų, kad Skundas būtų buvęs išnagrinėtas VAI nustatyta administracinės procedūros tvarka (pažymos 8.3.3–8.3.7 papunkčiai) ir nepaaiškino šio neveikimo priežasčių;

20.1.2. Atsakymas-2 parengtas nesilaikant išsamumo principo reikalavimų, t. y.: nepagrįstai nepasisakyta dėl Skunde nurodytų aplinkybių, susijusių su tuo, kad Centras, nagrinėdamas Prašymą, galimai netinkamai taiko protingumo principą;

15.2. Vadovė, šio tyrimo metu teikdama informaciją Seimo kontrolieriui, ir toliau nevengia teiginių, duodančių pagrindą abejoti Vadovės ir Centro darbuotojų derama pagarba asmenims, teikiantiems prašymus Centrai (nors Susitikimo metu buvo atkreiptas dėmesys į Centro valstybės tarnautojų elgesį, galimai neatitinkančią Valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklių reikalavimų): Pareiškėjo Prašyme išdėstyta jo nuomonė Centras nepagrįstai vadina Pareiškėjo „peršama nuomone“ (pažymos 7.6 punktą), nurodo, kad Pareiškėjas reikalauja „išskirtinio dėmesio“ (pažymos 7.9 punktą), kai tuo tarpu Pareiškėjas tik realizuoja jam teisės aktuose suteiktą teisę kreiptis į Centrą dėl informacijos, paaiškinimų pateikimo ir kt. klausimais;

15.3. vadovaujantis VAI (pažymos 8.3.2 papunktis) Vadovė privalo organizuoti Centro vidaus administravimą taip, kad Centras galėtų tinkamai atlikti viešojo administravimo funkcijas, vadovaujantis Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu (pažymos 8.6 punktą), Vadovė turi sukurti visų kontrolės rūšių sistemą, vidaus kontrolės procedūras, kuriomis būtų užtikrinamas Centro veiklos teisėtumas, skaidrumas, informacijos patikimumas ir pan.

Atsižvelgus į tai, kad Seimo kontrolierius jau ne kartą yra nustatęs Centro veiklos trūkumus, nagrinėjant asmenų prašymus, ne kartą teikęs rekomendacijas dėl šios Centro veiklos tobulinimo (viena iš jų ir dėl Centro darbuotojo, turinčio teisinį išsilavinimą, įtraukimo į asmenų prašymų nagrinėjimo procesą, apie kurios įgyvendinimą Centras Seimo kontrolieriui informacijos nepateikė ir šio tyrimo metu; pažymos 5.3 punktą), aptaręs šias problemas Seimo kontrolieriaus organizuoto Susitikimo metu (taip pat ir dėl civiliniams teisiniams santykiams taikomo protingumo principo nepagrįsto tiesioginio taikymo Centro veikloje; pažymos 5.2 punktą), tačiau Centras, nagrinėdamas asmenų prašymus, ir toliau ignoruoja pagrindinius viešojo administravimo principus, manytina, kad ši informacija apie Vadovės, atsakingos už Centro veiklos atitikimą teisės aktų reikalavimams, veiklos trūkumus perduotina Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui ir Seimui, kuriems Vadovė yra atskaitinga.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

16. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia Pareiškėjo skundą dėl Centro pareigūnų veiksmų (neveikimo) pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1, 14, 15 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius rekomenduoja:

17.1. *Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui ir Seimui* – apsvarstyti Vadovės veiklos, nagrinėjant asmenų prašymus, atitikimą teisės aktų reikalavimams;

17.2. *Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro direktoriui:*

17.2.1. kartotinai – tobulinti asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo Centre vidaus kontrolės sistemą, į ją įtraukiant Centro darbuotoją, turintį teisinį išsilavinimą, taip pat parengiant pavyzdines pranešimo apie priimtą sprendimą dėl prašymo nagrinėjimo termino pratęsimo ir galimai kitas atsakymų asmenims formas (pateikiant tai patvirtinančių dokumentų kopijas);

17.2.2. informuoti, kokių konkrečių priemonių imtasi, kad:

1) Centre būtų laikomasi Dokumentų ir archyvų bei kitų teisės aktų reikalavimų, t. y., gauti asmenų prašymai būtų registruojami tą pačią dieną, kai jie gauti Centre, ir tik po to su jais atliekami kiti veiksmai (pateikiant tai patvirtinančių dokumentų kopijas);

2) Centro darbuotojams, nagrinėjantiems asmenų prašymus, rengiantiems ir pasirašantiems Centro atsakymus į asmenų prašymus, būtų organizuoti mokymai VAI, Prašymų nagrinėjimo taisyklių taikymo klausimais;

17.2.3. informuoti apie elektroninės raštų registravimo sistemos įdiegimo Centre rezultatus, šios sistemos galimybes užtikrinti gautų raštų registravimą ir atsakymų asmenims pateikimą teisės aktuose nustatytais terminais ir tvarka.

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., ne vėliau kaip per 30 dienų nuo rekomendacijos gavimo dienos.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas